

HELYI TANTERV

ENYHE ÉRTELMI FOGYATÉKOS GYENGÉNLÁTÓ, ALIGLÁTÓ TANULÓK SZÁMÁRA

**Magyar nyelv és irodalom 1-4.
évfolyam**

2020.

I. ÓRATERV

Évfolyam:		1.	2.	3.	4.
Tantárgy heti óraszám:		8	8	7	7
Tantárgy éves óraszám:		288	288	252	252
Témakörönként:					
Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Heti óraszám:	2	1	1	1
	Éves óraszám:	72	36	36	36
Olvasás, az írott szöveg megértése	Heti óraszám:	2	3	2	2
	Éves óraszám:	72	108	72	72
Írás, szövegalkotás	Heti óraszám:	2	2	2	2
	Éves óraszám:	72	72	72	72
Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Heti óraszám:	1	1	1	1
	Éves óraszám:	36	36	36	36
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Heti óraszám:	1	1	1	1
	Éves óraszám:	36	36	36	36

II. A TANTÁRGY CÉLJA

A magyar nyelv és irodalom tantárgyat az 1-4. évfolyamokban a következő öt tematikai egység alkotja:

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása
2. Olvasás, az írott szöveg megértése
3. Írás, szövegalkotás
4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről
5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

A tantárgy célja az alsó tagozaton az értelmileg enyhe fokban sérült gyengénlátó és aliglátó tanulók esetében, hogy kialakítsa és a képességeiknek megfelelő szintre fejlessze anyanyelvi kommunikációs, értő olvasási és írás készségüket, alapvető anyanyelvi ismereteket sajátítsanak el, keltse fel a tanulók érdeklődését az irodalom iránt és alapozza meg az irodalmi művek megismerésének képességét.

A tárgy legalapvetőbb feladata a szóbeli anyanyelvi kommunikáció fejlesztése, a szókincs bővítése, a helyes nyelvhasználat alapozása, a nyelvi hátrányok csökkentése, hogy a tanuló eszközt kapjon az ismeretszerzéshez, hozzájáruljunk szocializációjához.

Célunk az olvasás – írás jelrendszerének megismertetése, gyakoroltatása, alkalmazása.

A szövegértő, -elemző, -alkotóképesség kialakítása és folyamatos fejlesztése rendkívül fontos mind a további tanulás eredményessége, mind a társadalmi beilleszkedés szempontjából.

A magyar nyelv rendszeréről alapvető ismeretekhez juttatjuk tanulóinkat, ezen a területen nem elméleti tudásra, hanem helyes alkalmazásra törekszünk a beszédben és az írásban egyaránt.

Továbbiakban célunk még a társas kapcsolatok illemszabályainak megtanítása, kiemelten fontos ezek megjelenítése a viselkedésben.

Nemzeti hovatartozásunk megélésére, nemzeti kultúránk iránti fogékonyságra neveljük tanulóinkat a magyar nyelv hagyományainak ápolásán keresztül. Az olvasóvá nevelés során elemi, életkornak és képességeknek megfelelő irodalmi műveltség kialakítására törekszünk.

Speciális célok és feladatok:

A tanulók sérüléseiből eredő hátrányok leküzdése érdekében külön figyelmet kell fordítani a tanulási képességek korrekciójára, a hiányzó vagy gyengébb képességek kompenzálására.

A tanulók látásmaradványát a lehető legjobban kihasználva el kell őket juttatni a valóság megismeréséhez, a környező világ kommunikációs helyzeteinek felismeréséhez, a helyzethez igazodó nyelvi és magatartásbeli válaszadáshoz. Feladatunk a látásos információszerzés akadályozottsága miatt hiányos vagy hibás tartalmú fogalmak tapasztalatnyújtás útján történő helyesbítése, illetve kialakítása és általában a vizuális megismeréssel kapcsolatban lévő fogalmak körének bővítése.

Az olvasás jelrendszerének eredményes elsajátítása érdekében kiemelten fontos a gyengénlátó és aliglátó tanulók esetében a vizuális megfigyelő, differenciáló képesség kialakítása és célirányos fejlesztése.

Az írás megtanítása érdekében elsődleges a kéz finommozgásának, a mozgásemlekezetnek és a látás-mozgás koordinációjának kialakítása és folyamatos fejlesztése.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy tanítása során is alakítsuk ki a tanulók szokásrendjét. Jól megválasztott speciális eszközökkel dolgozzunk (füzet, íróeszközök, szemléltető és egyéb munkáltató taneszközök, IKT-eszközök) valamint a szemüvegviselés, szemüveghasználat, a speciális optikai segédeszközök használata is kapjon kellő hangsúlyt a tanítási órákon. A tantárgy jellemformáló ereje mellett fokozott jelentőségű a tanulók munkaérettségének, kitartásának és akaraterejének fejlesztése a számukra nagy pszichikai és fizikai megterhelést jelentő írás-olvasás végzéséhez.

III. ÁLTALÁNOS FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEK A 4. ÉVFOLYAM VÉGÉIG

A tanulók viselkedjenek kultúráltnan különböző beszédhelyzetekben.

Tudjanak helyzethez igazodó adekvát módon megnyilatkozni életkorukhoz és fejlettségi szintjükhöz mérten.

Alkalmazzák az olvasás – írástechnikákat az önállóan és közösen feldolgozott szövegek elemzésekor.

Legyenek képesek önálló szövegalkotásra szóban és írásban.

Legyenek képesek a gyakorolt helyesírási szabályok írásbeli alkalmazására.

Tudjanak irányítással megadott szempontok szerint lényegkiemelést, szövegelemzést végezni.

Irodalmi műről élményszerűen tudjanak beszámolni.

Legyenek képesek ismeretszerzésre, anyaggyűjtésre irányítás mellett.

Tudjanak irányítással adott szempontok alapján csoportosításokat, összehasonlításokat, rendszerezéseket végezni.

Fejlődjön megfigyelőképességük, koncentrációjuk, kooperációs készségük, feladattudatuk, feladattartásuk, időbeli és térbeli tájékozódásuk.

Fokozatosan alakuljon ki reális önismeretük, erkölcsi érzékük, ítélőképességük.

Legyenek önállóak a speciális pad, a szükséges optikai segédeszközök használatában.

IV. TÉMAKÖRÖK, FEJLESZTÉSI CÉLOK, TEVÉKENYSÉGEK, KÖVETELMÉNYEK

IV.1. 1. ÉVFOLYAM

IV.1.1. BESZÉDKÉSZSÉG, SZÓBELI SZÖVEGEK MEGÉRTÉSE, ÉRTELMEZÉSE, ALKOTÁSA

Fejlesztési célok:

- Megfelelő hangképzés, beszédlégzés és hangoztatás
- Érthető, kifejező, megfelelő tempójú beszéd
- Az auditív észlelés, figyelem, beszédhanghallás fejlődése
- A beszédszervek mozgásának tudatosítása
- Beszédkedv felkeltése és a beszédbátorság növelése
- A verbális emlékezet fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, egyszerű mondatalkotás
- A kommunikációs képesség fejlesztése a megfelelő szocializáció elérése érdekében

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Hangfelismerési és hangutánzó gyakorlatok
- Légző gyakorlatok
- Szájtérben való tájékozódás
- A beszédhangok tiszta ejtése
- A beszédhangok időtartamának érzékeltetése
- Ritmus- és tempógyakorlatok
- Verbális és akusztikus memória gyakorlatok
- Képolvasás
- Szókincsfejlesztés, szómagyarázatok figyelembe véve a látássérülésből eredő hiányokat
- Versek, mondókák tanulása, körjátékok, népi játékok játszása, gyermekdalok éneklése
- Szöveges kiejtési gyakorlatok
- Részvétel beszélgetésben, szituációs játékban, dramatizálás
- Társas nyelvi magatartás gyakorlása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás)
- Saját élmények megfogalmazása
- 2-3 tagú képsorról mondatok alkotása a helyes időrend megtartásával
- A kijelentés és kérdés beszéddallamának gyakorlása
- Hangerő, hangsúly gyakorlatok

Kapcsolódási pontok:

- Ének-zene (hangképzés, légzés, ritmizálás, gyermekdalok, körjátékok)
- Testnevelés (vitálkapacitás növelése)

- Technika és tervezés (a szituációs játékok, dramatizálás egyszerű kellékei)

Követelmény:

- Érthető beszéd
- Tanári utasítások megértése
- Adekvát válaszadás
- Mondatalkotás
- Bekapcsolódás kortárs csoport beszélgetésébe
- Alapvető társas nyelvi szokások (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, búcsúzás) használata

IV.1.2. OLVASÁS, AZ ÍROTT SZÖVEG MEGÉRTÉSE

Fejlesztési célok:

- Akusztikus, vizuális megfigyelő- és differenciáló képesség fejlesztése
- Vizuális memória fejlesztése
- Téri, síkbeli tájékozódás, lateralitás fejlesztése
- A jel fogalmának megértése
- Rész-egész viszony megértése
- Az olvasás jelrendszeréből az egyjegyű kisbetűk elsajátítása kivéve a következőket: w, x, y (tanulók haladási tempójához igazodva)
- Írásjelek közül a pont, vessző, kötőjel, kérdőjel és felkiáltójel megismerése
- Szavak, mondatok értő hangos és néma olvasása legalább szótagoló szinten
- Néhány mondatos szöveg értő hangos olvasása irányítással

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Tárgyak, képek, jelek azonosságának, hasonlóságának, különbözőségének megfigyelése, megfogalmazása
- Változások megfigyelése
- Képolvasási feladatok
- Tapasztalatszerzés a rész-egész viszonyról
- Soralkotás, sorban haladás, sorváltás gyakorlása
- Szekvenciális emlékezetet fejlesztő gyakorlatok
- Szótagolási gyakorlatok
- Beszédhangok megkülönböztetése
- Rövid-hosszú hangok differenciálása
- Zöngés-zöngétlen hangok megfigyelése
- Téri, síkbeli tájékozódási feladatok, jobb-bal differenciálása, irányok megnevezése
- Tájékozódási gyakorlatok szótag- és szóoszlopokban, sorokban
- Irányított szemmozgás, fixálás gyakorlása
- Hanganalízis gyakorlatok: felismerés, megkülönböztetés, összevonás, leválasztás, hangokra bontás, hangok helyének meghatározása
- Hang és betű megfeleltetése, bevésési gyakorlatok
- Betűk felismerése, egyeztetése, válogatása

- Szavak kirakása (egy- majd többtagú)
- Összeolvasási gyakorlatok
- Betű, szótag, szó, mondatolvasás először szótagolva, majd fokozatosan anélkül
- Értő olvasási gyakorlatok (szó és kép, mondat és kép egyeztetése, rajzkészítés, színezés olvasottak alapján, szavak válogatása különböző szempontok szerint, párkeresés, mondatkirakás szavakból stb.)

Kapcsolódási pontok:

- Matematika (térbeli és síkbeli tájékozódás, számlálás, sorszámok)
- Ének-zene (ritmus, ciklikus sorok)
- Vizuális kultúra (tájékozódás síkban, színek, formaérzékelés, -felismerés, -megkülönböztetés)
- Testnevelés (ritmikus mozgások)

Követelmény:

- A tanult betűk, írásjelek felismerése
- Szavak, rövid mondatok szótagoló olvasása
- Az olvasott szavak, rövid mondatok megértése
- Helyes szótagolás a gyakorolt szókészleten

IV.1.3. ÍRÁS, SZÖVEGALKOTÁS

Fejlesztési célok:

- Síkbeli és téri tájékozódás fejlesztése
- A vonalrendszerben való tájékozódás
- Vizuális érzékelés, differenciálás, emlékezet fejlesztése
- Szekvenciális memória fejlesztése
- Kéz finommotorikájának fejlesztése
- Szem-kéz koordináció fejlesztése
- Szabályos betűalakítás, betűkapcsolás
- Mozdásautomatizmusok kialakítása
- Betűk vonalrendszerben való elhelyezése
- Íráshasználati módok megismerése és begyakorlása
- Rendezett, tiszta munkavégzés elérése
- Önellenőrzés, hibajavítás alapozása

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Síkbeli tájékozódási gyakorlatok
- Vonalrendszerben való tájékozódás gyakorlása
- Irányok felismerése, megnevezése
- Helyes testtartás kialakítása
- Helyes ceruzafogás, megfelelő nyomaték kialakítása
- Egyszerű formák átírása, másolása, vázolása, rajzolása
- Sorkövetési, sorváltási gyakorlatok
- Betűelemek átírása, vázolása, elhelyezése a vonalrendszerben

- Betűelemek kapcsolása
- Írott egyjegyű kisbetűk vázolása, elhelyezése vonalrendszerben, írása
- Betűk kapcsolása
- Nyomtatott és írott betűpárok egyeztetése
- Betűk, szavak, rövid mondatok másolása írottról
- Betűk, szavak, rövid mondatok másolása nyomtatottról
- Betűk, szavak, rövid mondatok írása tollbamondással
- Hibajavítás segítséggel

Kapcsolódási pontok:

- Matematika (térbeli és síkbeli tájékozódás, számlálás, sorszámok)
- Testnevelés (mozgáskoordináció, térbeli tudatosság)
- Vizuális kultúra (formaérzékelés, formaalakítás, finommotorika)

Követelmény:

- Helyes ceruzafogás, megfelelő nyomaték
- A tanult írott betűk felismerhető alakítása, kapcsolása a vonalrendszerben elhelyezve
- Szavak másolása írottról, nyomtatottról
- Rövid szavak írása tollbamondással látási-hallási előkészítés után
- Rövid írott szavak értő visszaolvasása

IV.1.4. ANYANYELVI KULTÚRA, ISMERETEK AZ ANYANYELVRŐL

Fejlesztési célok:

- Kommunikációs képesség, nonverbális kommunikáció fejlesztése
- Szókincsbővítés
- Rokon értelmű- és ellentétes jelentésű szavak fogalmának megalapozása
- Verbális memória fejlesztése
- Hangok időtartamának érzékelése, helyes hangoztatása
- A kiejtés szerinti helyesírási alapelv alapozása
- Helyes beszédhangsúly kialakítása
- A nyelv építőköveinek ismerete (hang, betű, szótag, szó, mondat fogalma felismerés, alkotás szintjén)
- Zöngés- és zöngétlen hangok megkülönböztetésének alapozása
- Magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetésének alapozása
- Helyes szótagolás alapozása
- Tulajdonnevek és mondatkezdőbetűk megkülönböztetésének alapozása (színes kezdőbetű)
- Mondatvégi írásjelek helyes használatának alapozása
- Nyelvhelyesség alapozása

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Szituációs játékok
- Nonverbális kommunikációs jelek felismerése, használata
- Verbális memóriafejlesztő gyakorlatok
- Mondókák, versek tanulása

- Hosszú és rövid hangok differenciálására gyakorlatok, helyes hangoztatás
- A hosszú hangok helyes írásbeli jelölésének gyakorlása
- Gyakorlatok a zöngesség megállapítására
- Gyakorlatok a magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetésére
- Játékos, hangsúly, hangerő és tempó gyakorlatok
- Kijelentő, kérdő hangsúly gyakorlása utánnal
- Szótagolási, ritmizálási gyakorlatok, szótagok számlálása a szavakban
- Szókincsbővítés szemléltetéssel, tárgyakkal, képekkel, mozgásokkal, fogalommagyarázatok sokoldalú érzékeléssel
- Szókincsbővítés rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtésével
- Szintagmák képzése képolvasással
- Ragos névszók alkalmazása képolvasás alapján
- Névutók használata képolvasás alapján
- Színes kezdőbetű alkalmazása nevek és mondatok kezdőbetűjénél
- Tanult írásjelek alkalmazásának gyakorlása

Kapcsolódási pontok:

- Ének-zene (ritmus, hangok időtartama)

Követelmények:

- Hangokból, szótagokból szavak összeállítása
- Egyszerű szavak szótagolása
- Egyszerű szavak hangokra bontása
- Rövid mondatok szavakra bontása

IV.1.5. IRODALMI KULTÚRA, IRODALMI MŰVEK ÉRTELMEZÉSE

Fejlesztési célok:

- Auditív figyelem és emlékezet fejlesztése
- Ritmusérzék fejlesztése
- Szövegértő képesség fejlesztése
- Szóbeli szövegalkotás fejlesztése
- Kreativitás, fantázia fejlesztése
- Mese, vers felismerése
- Ítéliképesség, erkölcsi érzék fejlesztése
- Empátia fejlesztése
- Együttműködési készség fejlesztése

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Mesehallgatás
- Mondókák, népi játékok, versek hallgatása, rövid alkotások vagy részletek olvasása, megtanulása hallás után
- Meséből, történetből szereplők, helyszín kiemelése
- Cselekmény megfogalmazása kérdések alapján
- Szereplők tulajdonságai, cselekedeteik megítélése egyszerű jelzőkkel
- Népi játékok, egyszerű mesék eljátszása

Kapcsolódási pontok:

- Ének-zene (ritmusérzék, népdalok, népi játékok)
- Technika és tervezés (a dramatizálás egyszerű kellékei)

Követelmények:

- Rövid mese, gyermekvers figyelmes, értő meghallgatása
- A mese, vers tartalmával kapcsolatos egyszerű kérdésekre adekvát válaszadás
- Mondókák, néhány rövid gyermekvers memoriterként való megtanulása, előadása kis segítséggel

IV.2. 2. ÉVFOLYAM**IV.2.1. BESZÉDKÉSZSÉG, SZÓBELI SZÖVEGEK MEGÉRTÉSE, ÉRTELMEZÉSE ÉS ALKOTÁSA****Fejlesztési célok:**

- Az első évfolyamon megszerzett készségek továbbfejlesztése
- A figyelem- és a megértés képessége rövid, egyszerű szóbeli magyarázatok esetén
- Az artikuláció további tökéletesítése
- Törekvés kifejező, árnyaltabb beszédre
- Szókincs további fejlesztése
- Mondatalkotás magasabb szinten (bővített és összetett mondatok)
- Kommunikációs készség további fejlesztése
- Verbális emlékezet továbbfejlesztése

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Artikulációs- és légző gyakorlatok
- Ritmus- és tempógyakorlatok
- Hangerő és hangsúly gyakorlatok
- Képolvasás szó, mondat és rövid összefüggő szöveg szintjén is
- A beszédhangok időtartamának pontos érzékeltetése, helyes ejtésének gyakorlása
- Szókincsbővítő gyakorlatok
- Szavak mondatba foglalása
- Versek, mondókák tanulása hallás után
- Részvétel beszélgetésben, szituációs játékban, dramatizálásban
- Társas nyelvi magatartás gyakorlása az első évfolyamnál magasabb szinten (felnőttekkel a magázás következetes alkalmazása)
- Saját élmények megfogalmazása
- 3-4 tagú képsorról mondatok alkotása a helyes időrend megtartásával
- A kijelentés, kérdés, felszólítás beszéddallamának gyakorlása, tökéletesítése

Kapcsolódási pontok:

- Ugyanazok, mint első évfolyamon

Követelmények:

- A beszéd artikulációs tisztaságának fejlődése
- Legalább 2-3 mondat koherens összefűzése
- A szókincs bővülése
- A tanult társas nyelvi magatartásformák (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, búcsúzás) adekvát alkalmazása, felnőttekkel való udvarias magázó forma használata

IV.2.2. OLVASÁS, AZ ÍROTT SZÖVEG MEGÉRTÉSE**Fejlesztési célok:**

- Az első évfolyamon megszerzett készségek továbbfejlesztése
- Az olvasás jelrendszeréből a két- és háromjegyű kisbetűk, az első évfolyamon kimaradt ritka betűk (w, x, y) és minden nagybetű elsajátítása
- Írásjelek közül a gondolatjel és a kettőspont megismerése
- Hosszabb, összetett szavak hangos és néma értő olvasása
- Hosszabb bővített mondatok hangos és néma értő olvasása
- Néhány mondatos szöveg önálló értő olvasása

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Szótagolási gyakorlatok hosszabb, nehezebb szavakon
- Az új betűk hangjainak helyes hangoztatása, differenciálása
- Rövid-hosszú hangok megkülönböztetése
- Zöngesség megfigyelése az új betűk hangjain
- Új betűk és hangjaik megfeleltetése, bevésési gyakorlatok
- Új betűk felismerése, egyeztetése, válogatása
- Összeolvasási gyakorlatok
- Betű, szótag, szó, mondat olvasása a szótagolás fokozatos elhagyásával
- Szavak kirakása
- Hiányos szavak kiegészítése
- Értő olvasási gyakorlatok
- Optikailag hasonló betűk differenciálása
- Zöngés-zöngétlen hangok betűinek differenciálása
- Önálló tájékozódási gyakorlatok a tankönyv oldalain
- Tájékozódási gyakorlatok a rövid szövegekben

Kapcsolódási pontok:

- Ugyanazok, mint első évfolyamon

Követelmények:

- Az összes betű és a tanult írásjelek felismerése
- Néhány mondatból álló szöveg értő olvasása hangosan és némán
- A szöveg megértésének bizonyítása egyszerű feladatok önálló megoldásával
- Helyes szótagolás a gyakorolt szókészleten

IV.2.3. ÍRÁS, SZÖVEGALKOTÁS

Fejlesztési célok:

- Az első évfolyamon megszerzett készségek továbbfejlesztése
- Az első évfolyamon még nem tanult kisbetűk és a nagybetűk szabályos alakítása, kapcsolása
- További mozgásautomatizmusok kialakítása
- Íráshasználati módok további gyakorlása
- Az írásmozgás lendületének, tempójának fokozása
- Önellenőrzés alapozása
- Másolási feladatnál önálló hibajavítás

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Tanult betűk írásának gyakorlása
- Új írott kisbetűk vázolása, elhelyezése a vonalrendszerben, írása
- Írott nagybetűk vázolása, elhelyezése a vonalrendszerben, írása
- Új betűk kapcsolása
- Teljes „betűcsaládok” (a betű nyomtatott és írott, kis és nagy alakja) egyeztetése, bevésését célzó gyakorlatok
- Hasonló formájú betűk alakításának differenciálása
- Betűk, szavak, mondatok másolása írottról
- Betűk, szavak, mondatok másolása nyomtatottról
- Betűk, szavak, mondatok írása tollbamondással
- Betűk, szavak, mondatok írása emlékezetből
- Másolásnál önálló hibajavítás, egyéb íráshasználati módnál hibajavítás segítséggel

Kapcsolódási pontok:

- Ugyanazok, mint első évfolyamon

Követelmények:

- Minden írott betű felismerhető, szabályos, pontos alakítása és kapcsolása megfelelően a vonalrendszerbe helyezve (a látásteljesítményt és mozgáskoordinációt figyelembe véve)
- Szavak és mondatok másolása írottról és nyomtatottról
- Szavak írása tollbamondással
- Rövid mondatok írása tollbamondással szavakra tagolás közös előkészítésével
- Írott mondatok értő visszaolvasása

IV.2.4. ANYANYELVI KULTÚRA, ISMERETEK AZ ANYANYELVRŐL

Fejlesztési célok:

- Az első évfolyamon megszerzett készségek továbbfejlesztése
- További szókincsbővítés
- Hangok időtartamának biztosabb, önállóbb felismerése
- A hosszú hangok jelölése írásban, a kétjegyű betűk megkettőzése
- A nyelv építőköveinek további tudatosítása beleértve a szöveget is
- Zöngéesség megállapítása a teljes magyar hangkészletre
- Magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetése
- Helyes szótagolás a használt szókészleten
- Tulajdonnevek közül a személynevek és állatnevek felismerése önállóan
- Nagy kezdőbetűk helyes alkalmazása
- A kijelentő és a kérdő mondat felismerése, fogalma, alkotása
- Mondatvégi írásjelek helyes használata a kijelentő és kérdő mondatok esetében
- Nyelvhelyesség további alapozása

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Szituációs játékokban a metakommunikatív jelek használata
- Hangok időtartamának differenciálására feladatok, helyes írásbeli jelölés gyakorlása
- Gyakorlatok a zöngéesség megállapítására
- Magánhangzók és mássalhangzók válogatása, csoportosítása
- Kijelentő és kérdő mondatokkal végzett gyakorlatok
- Szótagolási gyakorlatok
- Ellentétes és rokon értelmű szavak további gyűjtése
- Szintagmák képzése képolvasással
- Ragos névszók alkalmazása képolvasás alapján
- Névtutók használata képolvasás alapján
- Tőmondatok bővítése kérdések alapján (Mi? Ki? Mit csinál? Hol? Mikor? Kivel? Mivel? Milyen?)
- Bővített mondatokból kiemelés a fenti kérdések alapján
- Nevek, mondatok írása nagy kezdőbetűvel, hiányzó kezdőbetű kiegészítése
- Tanult írásjelek alkalmazásának gyakorlása

Kapcsolódási pontok:

- Ugyanazok, mint első évfolyamon

Követelmények:

- A begyakorolt szókészlet szavainak írása helyesen tollbamondás alapján (hosszú és rövid hangok jelölése kiejtés alapján, j-ly differenciálása legalább 8-10 szóban)
- A nagy kezdőbetűk helyes használata a mondat elején és a személy- és állatnevekben
- Saját név helyes leírása
- A mondatok tagolása mondatvégi írásjellel, a pont és a kérdőjel helyes használata
- A betű, hang, szótag, szó, mondat, szöveg megkülönböztetése

- Egyszerű mondatok szavakra bontása

IV.2.5. IRODALMI KULTÚRA, IRODALMI MŰVEK ÉRTELMEZÉSE

Fejlesztési célok:

- Az első évfolyamon megszerzett készségek továbbfejlesztése
- Auditív figyelem és emlékezet időbeni és mennyiségi kiterjesztése
- Szövegértés továbbfejlesztése
- Szóbeli szövegalkotás továbbfejlesztése
- Kreativitás, fantázia továbbfejlesztése
- Mese, valóságos történet megkülönböztetése
- Vers, versszak felismerése
- Ítéliképesség további árnyalása, erkölcsi érzék érése, empátia növekedése
- Páros és csoportos kooperáció fejlődése

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Mesék és valós történetek hallgatása
- Mondókák, népi játékok, versek hallgatása, megtanulása hallás alapján
- Rövidebb alkotások olvasása hangosan és némán önállóan
- Hosszabb alkotások olvasása közösen folytatásokban
- A hallottak, olvasottak értelmezése, feldolgozása közösen, egyszerűbb, begyakorolt feladattípusokkal önállóan
- Tartalom összefoglalás segítő kérdések alapján
- Dramatizálás

Kapcsolódási pontok:

- Ugyanazok, mint az első évfolyamon

Követelmények:

- Néhány oldalas gyermekirodalmi szemelvény figyelmes, értő meghallgatása
- Tartalommondás segítő kérdések alapján
- Mese, valós történet, próza és vers megkülönböztetése
- Mondókák, néhány rövid gyermekvers memoriterként való megtanulása a szerző nevének megjegyzésével, önálló elszavalás
- Részvétel dramatizálásban

IV.3. 3. ÉVFOLYAM

IV.3.1. BESZÉDKÉSZSÉG, SZÓBELI SZÖVEGEK MEGÉRTÉSE, ÉRTELMEZÉSE, ALKOTÁSA

Fejlesztési célok:

- Az első két évfolyamon megszerzett készségek továbbfejlesztése
- Növekvő terjedelmű szóbeli közlések, magyarázatok figyelmes, értő meghallgatása
- Az artikuláció további tökéletesítése
- Beszédkedv, társalgási kedv növelése
- Szituatív kommunikáció fejlesztése
- Mondatok összekapcsolása időrendnek, logikai sorrendnek megfelelően
- Szókincs további fejlesztése
- Verbális emlékezet további fejlesztése

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Rendszeres mesehallgatás
- Artikulációs- és légző gyakorlatok
- Hangkapcsolatok tiszta ejtésének gyakorlása
- Ritmus- és tempógyakorlatok
- Hangerő- és hangsúly gyakorlatok
- A beszédhangok időtartamának pontos érzékeltetése, helyes ejtésének gyakorlása
- Szókincsbővítő gyakorlatok
- Szómagyarázatok alkotása a tanulók által
- Egyes tantárgyak már ismert szakkifejezéseinek beépítése az aktív szókincsbe
- Mondókák, nyelvtörők, versek, meserészletek, párbeszéd tanulása, szöveghű tolmácsolása, jelentésnek, hangulatnak, érzelmeknek megfelelő kifejező hangsúlyozásra törekedve
- Részvétel beszélgetésben, szituációs játékban, dramatizálásban
- Gyakorlatok a metakommunikációs eszközök, a gesztusnyelv alkalmazására
- Társas nyelvi magatartás gyakorlása a második évfolyamnál magasabb szinten (üzenetek megfogalmazása, megértése, megjegyzése, átadása)
- Saját és közös élmények megfogalmazása

Kapcsolódási pontok:

- Ének-zene (ritmus, légzés, hangulati elemek, népszokások)
- Testnevelés (vitálkapacitás növelése, ritmikus gyakorlatok, mozgáskoordináció, térbeli tudatosság)
- Matematika (mennyiségek, tulajdonságok szóbeli kifejezései, viszonyszavak, szókincsbővítés szakkifejezésekkel)
- Környezetismeret (a magatartási szabályok, viselkedésminták, metakommunikációs jelek helyes alkalmazása; a tananyag témáiban: természetes és mesterséges környezet, család, otthon, óvoda, iskola, ünnepek szókincsbővítés)
- Vizuális kultúra (kreativitás, fantázia)

- Technika és tervezés (szakszókincs, a dramatizálás egyszerű kellékei)

Követelmények:

- A beszéd artikulációs tisztasága (ha makacs, súlyos logopédiai probléma, beszédsérülés nem áll fenn)
- A szókincs további bővülése
- A tanult társas magatartásformák magasabb szinten való alkalmazása
- Kifejező összefüggő beszéd egy témáról legalább 4-5 mondatban

IV.3.2. OLVASÁS, AZ ÍROTT SZÖVEG MEGÉRTÉSE

Fejlesztési célok:

- Az első két évfolyamon megszerzett készségek továbbfejlesztése
- A szótagoló olvasás elhagyása
- Az olvasási tempó fokozása
- Olvasástechnika fejlesztése
- Az olvasott betűk méretének csökkentése a látásteljesítmény figyelembevételével
- Szöveg hangos olvasásánál helyes hangsúlyozás a tagolásnak és a jelentésnek megfelelően
- Szövegértő képesség fejlesztése az önállóság fokozásával
- Olvasási szokások alapozása
- Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása a szövegek tartalmában rejlő nevelési lehetőségek kihasználásával

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Szövegolvasás hangosan és némán
- Olvasástechnika fejlesztését szolgáló gyakorlatok
- Hangsúly, hanglejtés, hangerő, tempó gyakorlatok olvasott anyagon
- Értő olvasási gyakorlatok
- Párbeszédok olvasása szerepek szerint
- Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megfogalmazása szóban
- Cím, szereplők, helyszín kiemelése, időpont megállapítása, cselekmény követése
- Tartalom elmondása kérdések segítségével
- Tanulság megfogalmazása segítséggel
- Egyszerűbb olvasmány feldolgozó írásbeli feladatok megoldása irányítással
- Közmondások, szólások, találós kérdések értelmezése
- Önálló tájékozódási gyakorlatok a szövegben
- A tankönyv tartalomjegyzékének használata
- Információkeresési technikák alkalmazása, adatok kikeresése, keresett információk kiemelése
- Iskolakönyvtár rendszeres látogatása

Kapcsolódási pontok:

- Matematika (szöveges feladatok)
- Környezetismeret (ismeretterjesztő szövegek olvasása, megértése, feldolgozása)
- Ének (a dalok szövegének olvasása)
- Informatika (olvasás számítógépen)

Követelmények:

- Hangos olvasás szótagolás nélkül egyéni tempóban
- 6-8 mondatból álló szöveg önálló néma olvasása
- Az olvasottak megértésének bizonyítása egyszerű feladatok önálló megoldásával
- Cím, szereplők, helyszín önálló felidézése
- Tartalomfelidézés segítő kérdésekkel

IV.3.3. ÍRÁS, SZÖVEGALKOTÁS

Fejlesztési célok:

- Az első két évfolyamon megszerzett készségek továbbfejlesztése
- Összerendezett, lendületes írásmozgás kialakítása
- Készség szintű másolás kialakítása
- Tollbamondás, emlékezetből írás szintjének emelése
- Az írott betűméret csökkentése a látásteljesítmény figyelembevételével
- Önellenzés szokássá alakítása

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Szavak, szó szerkezetek, mondatok, rövid szövegek másolása írottról és nyomtatotról
- Szavak, szó szerkezetek, mondatok írása tollbamondással
- Szavak, egyszerű mondatok írása emlékezetből
- Egyszerűbb szövegfeldolgozó írásbeli feladatok megoldása
- Kérdésre egy-két mondatos írásbeli válasz megalkotása
- Tanult írásjelek alkalmazásának gyakorlása
- Hibakeresés, hibajavítás
- Szavak gyűjtése és csoportosítása írásban
- Hiányos szavak kiegészítése
- Mondatok kiegészítése, bővítése, befejezése
- Címadás írásban
- Szövegalkotás mondatok összekapcsolásával

Kapcsolódási pontok:

- Minden tantárgynál az írásbeli rögzítés, válaszadás
- Informatika (írás számítógépen)

Követelmények:

- Olvasható íráskép
- Szöveg másolása írottról és nyomtatotról apróbb, a megértést nem zavaró hibákkal
- Szavak és mondatok írása tollbamondással a megértést súlyosan nem zavaró hibákkal
- Hibák javítása irányítással

- Írott szöveg értő visszaolvasása
- Képesség egyszerűbb írásbeli feladatmegoldásokra

IV.3.4. ANYANYELVI KULTÚRA, ISMERETEK AZ ANYANYELVRŐL

Fejlesztési célok:

- Az első két évfolyamon megszerzett készségek továbbfejlesztése
- További szókincsbővítés
- A kiejtés szerinti írásmód elvének helyes alkalmazása
- A szóelemző helyesírás alkalmazásának alapozása
- A hagyomány szerinti írásmód néhány elemével ismerkedés
- Nyelvi mintakövetés beszédben és írásban
- A teljes magyar ábécé ismerete sorrendben
- Jelentéstani alapozás
- Szófajtan alapozása
- Mondattan alapozása
- Három modalitás szerinti mondatfajta ismerete

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Szókincsbővítő feladatok
- A hangok időtartamának helyes jelölése bővülő szókészleten
- A szóvégi ó és ő hang helyes jelölésének szabályát begyakorló feladatok
- Szótagolási gyakorlatok
- Szótő és toldalék felismerésére, leválasztására gyakorlatok
- Kiejtéstől eltérő betűkapcsolatok gyakorlása (j-s toldalékoknál)
- J és ly betű helyes használata bővülő szókészleten
- A betűk ábécé sorrendjének gyakorlására feladatok
- Szavak csoportosítása jelentésük szerint (rokon értelműek és ellentétes jelentésűek)
- Szavak csoportosítása kérdések alapján
- Nagy kezdőbetűk tudatos alkalmazása mondat elején, személy- és állatneveknél, címeknél
- Tőmondatok bővítése kérdések alapján
- Bővített mondatokból kiemelések kérdések alapján
- A kijelentő és kérdő mondat után a felszólító mondat fogalma, felismerése, alkotása, helyes mondatvégi írásjel alkalmazása

Kapcsolódási pontok:

- A helyesírási készség alkalmazása más tantárgyak írásbeli munkáiban

Követelmények:

- A begyakorolt szókészlet szavainak írása helyesen tollbamondással
- A nagy kezdőbetűk helyes használata a tanult esetekben
- Bővített mondatok szavakra tagolása
- Egyszerű és rövid bővített mondatok (már tanult és gyakorolt helyesírási esetek) minél kevesebb hibával történő leírása tollbamondás alapján
- Mondatvégi írásjelek helyes használata a tanult mondatfajták esetében

IV.3.5. IRODALMI KULTÚRA, IRODALMI MŰVEK ÉRTELMEZÉSE

Fejlesztési célok:

- Az első két évfolyamon megszerzett készségek továbbfejlesztése
- Egyre komolyabb művek értelmezése
- Az irodalmi élmény befogadásának képessége
- Az olvasás megszerettetése
- Olvasási szokások alapozása
- Gyermekirodalmi műveltség alapozása
- Fantázia, kreativitás, beleélő képesség növelése

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Népköltészeti, klasszikus magyar és európai szerzők és kortárs költők, írók műveinek (versek, mesék, elbeszélések, meseregény folytatásokban) megismerése, meghallgatása, közös és önálló olvasása
- A művek szóbeli és írásbeli feldolgozása irányítással
- Szereplők, helyszín, idő azonosítása
- Cselekmény időrendi és ok-okozati összefüggéseinek feltárása
- Tartalommondás kérdések alapján
- Szereplők tulajdonságainak összegyűjtése, megítélése
- A cselekedetek megítélése
- A történet tanulságának megbeszélése
- Dramatizálás
- Vers- mese megtanulása, előadása
- Könyvtárlátogatás

Kapcsolódási pontok:

- Ének-zene (megzenésített versek)
- Vizuális kultúra (illusztrációkészítés az olvasottakhoz)

Követelmények:

- Gyermekirodalmi szemelvények figyelmes, értő hallgatása növekvő terjedelemben
- Tartalommondás kérdések alapján
- Helyszín megjelölése
- Szereplők felsorolása, jellemzése egy-két tulajdonsággal
- 5-10 rövidebb vers (szerző nevével) megtanulása memoriterként, elszavalás
- Részvétel dramatizálásban
- Az iskolakönyvtár kölcsönzési módjának ismerete

IV.4. 4. ÉVFOLYAM

IV.4.1. BESZÉDKÉSZSÉG, SZÓBELI SZÖVEGEK MEGÉRTÉSE, ÉRTELMEZÉSE, ALKOTÁSA

Fejlesztési célok:

- Az első három évfolyamon megszerzett készségek továbbfejlesztése
- Figyelem- és megértés képessége hosszabb szóbeli magyarázatok esetén is
- Spontán beszédnél is megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly, beszédritmus használata
- Szókincs további bővítése
- A beszédhelyzetnek megfelelő stílus, nyelvi fordulatok használata
- A beszélői szándék és az érzelmek árnyalt kifejezése
- Összefüggő beszéd további fejlesztése az életkornak és a fejlettségi szintnek megfelelő témákban

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Gyakorlatok a mondat- és szövegfonetikai eszközök magasabb szintű alkalmazására
- Verbális figyelem és emlékezet terjedelmének növelésére gyakorlatok
- Szókincsfejlesztő gyakorlatok
- Tantárgyi szakkifejezések beépítése az aktív szókészletbe
- Tematikus társalgás élményekről, iskolai történésekről, olvasmányokról stb.
- Újabb társas nyelvi magatartásformák (jókívánság, meghívás, véleménynyilvánítás) gyakorlása
- Szerepjátékok, önismereti gyakorlatok

Kapcsolódási pontok:

- Ugyanazok, mint a harmadik évfolyamon

Követelmények:

- Tiszta artikulációjú, megfelelő tempójú és ritmusú kifejező spontán beszéd
- Hosszabb közlések, magyarázatok értő, figyelmes meghallgatása
- A szókincs további bővülése
- A tanult társas magatartásformák érett alkalmazása
- Kifejező összefüggő beszéd egy témáról növekvő terjedelemben
- Saját személyi adatok elmondása

IV.4.2. OLVASÁS, AZ ÍROTT SZÖVEG MEGÉRTÉSE

Fejlesztési célok:

- Az első három évfolyamon megszerzett készségek továbbfejlesztése
- A folyamatos, szöveghűsége törekvő olvasás képességének kialakítása
- Szövegelemző képesség, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerésének fejlesztése
- A tevékenységek során minél nagyobb önállóságra törekvés
- Információkereső technikák elsajátítása

- Megszokottól eltérő betűtípusokkal való megismerkedés

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Egyre hosszabb terjedelmű és komolyabb tartalmú szövegek olvasása hangosan és némán
- Olvasástechnika fejlesztését szolgáló gyakorlatok
- Az olvasási tempó fokozására szolgáló gyakorlatok
- Értő olvasási gyakorlatok
- Szövegfeldolgozó feladatok szóban és írásban fokozódó önállósággal
- Tartalommondás önállóan, összefüggően
- Vázlatkészítés irányítással
- Önálló tájékozódási gyakorlatok szövegben, tankönyvben, tartalomjegyzékben
- Információkereső technikák gyakorlása
- Gyermeklexikon használata

Kapcsolódási pontok:

- Ugyanazok, mint harmadik évfolyamon

Követelmények:

- Folyamatos, szöveghűsége törekvő, kifejező olvasás egyéni tempóban
- 1-2 oldalas szöveg önálló elolvasása
- Az olvasottak megértésének bizonyítása önálló írásbeli feladatmegoldásokkal
- Szövegben való keresési feladatok sikeres, önálló megoldása
- A szöveg egyszerű értelmezése önállóan
- Lényegkiemelés, tartalom összefoglalás önállóan, összefüggő szóbeli szövegalkotással

IV.4.3. ÍRÁS, SZÖVEGALKOTÁS

Fejlesztési célok:

- Az első három évfolyamon megszerzett készségek továbbfejlesztése
- Az írástempó fokozása az olvasható külalak megtartása mellett
- A különböző íráshasználati módok szintjének emelése
- Írástechnika automatikus alkalmazása, segédvonalas füzet elhagyása
- Eszközszintű íráshasználat feladatmegoldások során
- Írásbeli összefüggő szövegalkotás (fogalmazás) alapozása

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Szabályos betűírás és kapcsolás gyakorlása a segédvonal nélküli füzetben
- Másolási feladatok
- Tollbamondás
- Emlékezetből írás
- Változatos és nehezedő írásbeli feladatok megoldása (kiegészítés, befejezés, egyszavas válasz, egész mondatos, több mondatos válasz, szógyűjtés, csoportosítás) irányítással és önállóan is
- Vázlatírás irányítással

- Összefüggő fogalmazás írása irányítással (rövid elbeszélő és leíró fogalmazás, egy-két soros jellemzés, írásbeli üzenet, levél, érzelmek, vélemény megfogalmazása)
- Meghívó megfogalmazása és megírása
- Személyes adatlap kitöltése

Kapcsolódási pontok:

- Ugyanazok, mint a harmadik évfolyamon
- Informatika (sms és e-mail írása)

Követelmények:

- Olvasható, megfelelő tempójú, eszközszintű írás
- Biztos másolási képesség
- Rövid szöveg leírása tollbamondás alapján (megértést nem zavaró hibákkal)
- Megjelölt hiba önálló javítása
- Önálló írásbeli feladatmegoldások a begyakorlott nehézségi szinten
- Néhány mondatból álló, írásbeli fogalmazás készítése irányított előkészítés után megjelölt témában
- Egyszerű személyes adatlap pontos kitöltése

IV.4.4. ANYANYELVI KULTÚRA, ISMERETEK AZ ANYANYELVRŐL

Fejlesztési célok:

- Az első három évfolyamon megszerzett készségek továbbfejlesztése
- További szókincsbővítés
- A kiejtés szerinti írásmód elvének helyes alkalmazása
- A szóelemző helyesírás tanult eseteinek helyes alkalmazása
- A hagyomány szerinti írásmód tanult eseteinek bővítése
- Az elválasztás egyszerű szabályainak tudatosítása
- A nyelvhasználat pontosítása szótani, hangtani ismeretek tudatosításával
- Nyelvtani ismeretek bővítése

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Szókincsbővítő feladatok
- Helyesírási gyakorlatok a már tanult esetekben
- Már tanult nyelvtani ismeretek szinten tartása, fejlesztése
- Új nyelvtani ismeretek elsajátítása (jelentéstan: több jelentésű és azonos alakú szavak, új mondatfajták modalitás szerint: felkiáltó és óhajtó mondat)
- Új helyesírási ismeretek elsajátítása, begyakorlása (szóvégi o, ó, ö, ő, u, ú, ü, ű) helyes használata, j-ly-es szóképzés bővítése, a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok megfigyeltetése, helyes jelölés gyakorlása, nagy kezdőbetűk használata márkanevek és földrajzi nevek esetében is, -ít és -ul,-ül képzők helyes használata, mondatvégi írásjelek helyes használata mind az öt mondatfajta esetében)
- Néhány hagyomány szerint írandó személynév megtanulása a tanulók ismereteinek köréből (saját vagy rokon, osztálytárs, tanult költő, író neve, ismert utca névadója stb.)

- A szabályos elválasztás eseteinek megfigyelése, begyakorlása
- Az ábécé sorrendbe sorolás elsajátítása, gyakorlása
- A mondat szavakra tagolásának gyakorlása

Kapcsolódási pontok:

- Ugyanazok, mint harmadik évfolyamon

Követelmények:

- A begyakorolt szókészlet elemeinek írása helyesen tollbamondás alapján
- Egyszerű és bővített mondatok helyes leírása tollbamondás alapján helyes szavakra tagolással
- A nagy kezdőbetűk helyes használata a tanult esetekben
- A kijelentő, kérdő, felszólító mondatok felismerése, önálló alkotása
- Mondatvégi írásjelek helyes használata
- Az alapszókészlet rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavainak felismerése, önálló felidézése
- Az elválasztás egyszerű eseteinek helyes alkalmazása
- A különböző szófajoknál a helyes rákérdezés megtalálása
- A szótő megkeresése
- A magyar ábécé ismerete, egyszerű betűrendbe sorolás

IV.4.5. IRODALM KULTÚRA, IRODALMI MŰVEK ÉRTELMEZÉSE

Fejlesztési célok:

- Az első három évfolyamon megszerzett készségek továbbfejlesztése
- További gyermekirodalmi szemelvények megismerése
- Az értelmezés mélységének fokozása
- A műélvezetre való igény kialakulása
- Olvasóvá nevelés
- Gyermekirodalmi műveltség bővítése
- Az epikus, lírai és drámai művek felismerésének alapozása

Ismeretek és az elsajátításhoz rendelt tevékenységek:

- Terjedelmében, formai megjelenésében és mondanivalójában egyre komolyabb epikus és lírai alkotások meghallgatása, közös és önálló olvasása
- Az epikus és lírai jellemzők megfigyeltetése
- A művek szóbeli és írásbeli feldolgozása irányítással
- Rövid, egyszerű epikus mű feldolgozása önállóan feladatsor alapján
- A korábbi feldolgozási szempontokon túl új feladatok: a cím és a szöveg kapcsolatának elemzése irányítással, címadás.
- Versek feldolgozásánál a versszak felismerése, egyszerű jellemzése (sorok száma, hosszúsága, rím felismerése, ismétlődő sorok felfedezése)
- Egyszerű költői eszközök megfigyeltetése: költői jelzők, ellentétek.
- Dramatizáláson keresztül a dráma alapvető jellemzőinek megfigyelése
- Versek, prózai részletek memoriterként való megtanulása és kifejező előadása
- Könyvtárlátogatás
- Ismerkedés gyermekújságokkal

Kapcsolódási pontok:

- Ugyanazok, mint harmadik évfolyamon

Követelmények:

- A feldolgozásra kerülő művek figyelmes, értő végighallgatása
- Rövidebb szemelvények önálló elolvasása, feldolgozása feladatsor alapján
- Tartalommondás önállóan, összefüggően
- Szereplők szóbeli jellemzése
- Véleményalkotás szóban
- Tanult memoriter kifejező előadása
- Részvétel dramatizálásban
- Néhány költő, író nevének és alkotásuk címének megjegyzése

A kerettanterv által feldolgozásra javasolt gyermekirodalmi szemelvények az alsó tagozat négy évfolyama alatt:

Magyar szerzők és műveik:

Arany János: Őszbe csavarodott

Bartos Erika: Maci a Holdon, Budapest

Csukás István: Hideg szél fúj, Sün Balázs

Fazekas Anna: Ősz, Télapó, Tél, Szület

Gárdonyi Géza: Gólyák, Cifra mese, Macskánk

Gryllus Vilmos: Füsti fecskék, Kémény tetején, Hallgatag erdő

József Attila: Betlehemi királyok, Altató, Csozogi, az öreg suszter

Kányádi Sándor: Hófoltos még a határ, Kelj föl, nap

Lázár Ervin: Öregapó madarai

Móra Ferenc: Tükrös Kata, A pillangók királya, Vasgyúró Gyurka, Sose volt király bánata, A kis bicebóca, A didergő király

Móricz Zsigmond: Iciri-piciri, Kevélykerekéi, Kuckókirály, A köszöntő, A nehéz kétgarasos, A török és a tehének

Nemes Nagy Ágnes: Cifra palota, Lila fecske, Madarak, Nyári rajz

Petőfi Sándor: Itt van az ősz, itt van újra, Nemzeti dal (részlet)

Szabó Lőrinc: A szél meg a nap, Esik a hó, Nyitnikék (részletek), Falusi hangverseny

Tamkó Sírátó Károly: Mondjam még?

Varró Dániel: Buszvezetők

Weöres Sándor: Vásár (részlet), Ha vihar jó a magasból, Újesztendő, Száncsengő, Galagonya, Birkaiskola, Szép a fenyő, Nől a dér, álom jár

Zelk Zoltán: A tölgyfa születésnapja, Köd és fény, Télapó és a hóember, Alszik a szél, Október, Hova futsz, te kicsi őz?, Az állatok iskolája, Mikulás bácsi csizmája, Rajzpapír

Európai szerzők és műveik:

Andersen: A két gyertya, Az ólomkatona, A három versenyugró

Ezopus: Kincs a szőlőben, Az oroszlán és az egér, A róka és a gólya

Grimm: A csillagruha

La Fontaine: Tücsök és a hangya

Richard Scarry: Mentenek a tűzoltók, Miből lesz a kenyér?

Szutyeej: Az alma, Miau, A három kiscica, A sün, akit meg lehetett simogatni

V. ÉRTÉKELÉS

A tanulók teljesítményének értékelése az egyéni képességek maximális figyelembe vételével differenciáltan történik.

A munkavégzés, igyekezet, feladatmegoldások folyamatos értékelése szóban minden tanítási óra része. A hangsúlyt a pozitív megerősítésre és a biztatásra helyezzük. Alkalmazunk motivációs elemként az órai teljesítmény értékelésére, a pozitív hozzáállás megerősítésére pontgyűjtő, léptető stb. rendszert.

Szükség szerint diagnosztizáló méréseket végzünk a tanulók előzetes tudásának feltárására, formatív méréseket a tanulási folyamat közben és szummatív méréseket témakör, félév, tanév lezárásakor. A tanulók teljesítményét százalékban is megadjuk és második évfolyamtól osztályzattal is minősítjük.

A továbbhaladás feltétele az évfolyamonként megjelölt követelmény teljesítése. Ettől eltérhetünk, ha a gyermek sérülésének foka ezt nem teszi lehetővé. Ilyenkor egyéni haladási tempó szerint dolgozunk a tanulóval, vagy súlyosabb esetekben teljes vagy részleges értékelés alóli felmentést kérünk.

VI. FELTÉTELEK

Személyi feltételek:

- a tanulók sérülésének megfelelő szakos végzettségű gyógypedagógus
- lehetőség szerint az egyénre szabott bánásmód, differenciált tanulásszervezés érdekében pedagógiai asszisztens közreműködése

Tárgyi feltételek:

- jól megvilágított tanterem
- speciális, dönthető, állítható magasságú tanulópad tapadófóliával
- nagyméretű sötétzöld falitábla vastag nyomatú fehér vagy sárga krétával
- egyéni optikai segédeszközök (szemüvegek, nagyítók, olvasótévék)
- speciális gyengénlátós írólapok és füzetek, szükség szerint nagyított feladatlapok
- megfelelő nyomatékot adó íróeszközök a tanulók látásteljesítményéhez igazodva
- nagyméretű, látássérültek számára készített vagy adaptált szemléltető és taneszközök
- internet kapcsolatos számítógép nagyméretű monitorral, kijelzővel, interaktív tábla, tanulói tabletek

Ajánlott tankönyvek, tankönyvcsaládok:

Meixner Ildikó:	Játékház olvasókönyv Játékház feladatlapok I.II. Játékház írásfüzetek I.II.	Oktatási Hivatal
Adorján Katalin-Ungár Ágnes:	Játékház 2. olvasókönyv Játékház 2. olvasási munkafüzet	Oktatási Hivatal
Adorján Katalin:	Játékház 2. anyanyelvi munkafüzet	

Hargitai Katalin:	Játékvár olvasókönyv Játékvár differenciáló olvasókönyv Játékvár munkatankönyv Játékvár feladatlapok	Oktatási Hivatal
Hargitai Katalin:	Játékváros olvasókönyv Játékváros feladatlap Játékváros nyelvi munkatankönyv	Oktatási Hivatal
Hargitai Katalin:	Játékvilág olvasókönyv Játékvilág olvasás és fogalmazás munkafüzet Játékvilág magyar nyelvi munkafüzet Játékvilág feladatlapok	Oktatási Hivatal
Reith Mónika: Kókayné	Tarka mesék állatokról	Műszaki Könyvkiadó
Lányi Marietta:	Szépenszóló fütyöri	Műszaki Könyvkiadó
Dr.Rédeiné Szécsényi Dóra:	Magyar nyelv 3. Magyar nyelv 4.	Oktatási Hivatal

VII. MÓDSZERTANI ALAPELVEK

A gyengénlátó, aliglátó, enyhe fokban értelmi sérült gyermekek számára a magyar nyelv és irodalom tanulásában több területen is nehézségek mutatkoznak.

Gyakori a beszéd alaki hibája a beszédminta artikulációs képének hiányos észlelése miatt. A beszédhibák javításánál a gyengénlátásra való tekintettel a helyes hangképzési módot jól láthatóan (megfelelő távolságból, többszöri alkalommal) kell bemutatni és a tükörből ellenőriztetni.

A látásos információszerzés akadályozottsága miatt igen sok tartalom nélküli, vagy hibás, hiányos tartalmú fogalom kerül a tanuló szókincsébe. Gyakran fokozza ezt a gyermek szűkebb mozgásteré, leszűkült tapasztalatszerző lehetőségei, az esetenkénti túlvédő családi nevelés. A hiányosság nem mindig szembetűnő, néha a jó verbális képesség eltakarja a tartalmi elégtelenséget. A fogalomtisztázás csak akkor eredményes, ha nemcsak verbális úton, hanem sokoldalú érzékleti benyomásokhoz kötve, szemléletes módon történik.

Gyengénlátók, aliglátók olvasástanítására a többoldalú érzékleti benyomásokra támaszkodó analitikus-szintetikus módszer az alkalmas. Az olvasás- írástanulás nagyon sok rész-képesség meglétét igényli, ezért ezek előzetes fejlesztése nélkül nem érhetünk el sikert, és ez fokozottan igaz a látássérültekre. Így hosszabb előkészítő időszakokra van szükség minden fejlesztési cél elérésénél. Az 1. osztályban az olvasás és írás előkészítésének időszakában a tanulókat számos manipulációs és irányított megfigyelési gyakorlat segítségével kell felkészíteni a térben és síkban való pontos tájékozódásra, a megfelelő iránytartásra, kitartó látási megfigyelések végzésére.

Betűtanításnál kiemelten kell figyelni a vizuális eredetű homogén gátlás kerülésére. Cselekvéssel (hangoztatással) és tapintással támogathatjuk a betűk képének rögzítését, ha a betű kivágott sémáját, kidomborodó vagy bemélyített plasztikus modelljét tapinthatják, a sémát körülrajzolják, beszínezzik, a betűformát kirakják kavicsokból, megformázzák gyurmahengerből, megrajzolják lisztben stb.

Az összeolvasást az alkalmazható legjobb didaktikai eljárások mellett többféle, csoportosan és egyénileg használható, megfelelő méretfokozatokat követő eszköz (nagy méretű betűrózsa, betűtábla, mozgatható betűkkel stb.) használatával segítsük. A szemléltetésben támaszkodhatunk digitális oktatási eszközökre is (számítógép nagy méretű monitorral, kijelzővel, interaktív tábla, projektoros kivetítés, tanulói tabletek).

A gyengénlátók számára csakis a késleltetett írástanítás alkalmas a szem-kéz koordináció fejletlensége, általánosan jelentkező finommotoros ügyetlenség miatt. Az írástanításban a látási kontroll nehezítettsége miatt mozgásautomatizmusok kialakítására törekszünk. Az írott betűk tanításának szakaszában igen sok türelemre és egyéni segítségre szorulnak a gyermekek. A hangok írott jelének tanításakor a nagy méretben bemutatott, mozgásfigyeltetés közben mozgásutánzással kialakított betűket a tanulók nagy lendületű mozgásból kiindulva, fokozatos méretcsökkenéssel a levegőben, táblán, padon egyre kisebb írólapon írják. Az íróeszközt is a méretnek, látásteljesítménynek megfelelően váltják (kréta, vastag filctoll, postairon, puha grafitceruza). A kezdetben nagyobb méretek és a mozgáselem dominanciája lehetővé teszik a pontos látási diszkriminációt és a mozgásautomatizmus megalapozását, hogy idővel megszokottá váljon a vizuális ellenőrzés helyett a főként mozgásos kontrollálás. A betű alakítása közben a mozgást verbalizálják is. Szoktassuk a tanulókat a leírt szöveg azonnali ellenőrzésére. A gyermek egyéni mozgáskoordinációs adottságai és a közeli látásteljesítmény mértéke szerint a szabályos íráskép követelményében elnézőnek kell lennünk, és az olvashatóság, a felismerhetőség követelményét a szabályosság és a tetszetőség elé kell helyezni. Az írástempó, a füzettípus és az íróeszköz megválasztása tekintetében a tanulók eltérő adottságaiból adódóan egy osztályon belül sem törekedhetünk egyöntetűségekre. Az írás és olvasás körülményeinek, eszközeinek alkalmazkodniuk kell a látásmaradványukhoz. Egyedi esetekben a kézírás elsajátításának súlyos nehezítettsége vagy lehetetlensége esetén áttérhetünk a gépírás tanítására.

A tevékenységek során a feladatok játékoságával, változatosságával törekszünk a folyamatos motiváció megteremtésére. Ügyelünk a tanulók optimális terhelésére, koncentrációjának fenntartására, ennek érdekében rövid gyakorló blokkok váltogatásával dolgozunk. Figyelünk a szem, a kéz és a figyelem kifáradására is, a tartós ülő testhelyzetből fakadó problémákra, ezért pihentető, lazító szem- és kézgyakorlatokat végzünk és időközönként felállítjuk, egész testében is megmozgatjuk a tanulókat. Váltogatjuk a közeli és távoli vízust igénylő feladatokat, az olvasási és írási gyakorlatokat, a közös és önállóan végzett tevékenységeket. Törekszünk a látáson kívül a többi érzékszerv bevonására is. Minden esetben betartjuk a fokozatosság, a feladatok egymásra épülésének elvét.

Feladatlapok, gyakorlóanyagok készítésénél ügyelnünk kell a megfelelő betűméreten kívül az áttekinthetőségre, tagoltságra, kitöltendő részeknél a nagyobb helyigényre, arra is, hogy utasítások, feladategységek közben ne legyen oldalváltás.

Biztosítanunk kell a tanulók képességeihez igazodó differenciált tanulásszervezést és értékelést. A haladás ütemét mindig az adott tanulócsoport fejlettségi szintje határozza meg.

A munka eredményessége szempontjából nagyon fontos a tanuló és a pedagógus közti jó kapcsolat, az órák oldott légköre és a tanulók munkakedvét mindig megújító pozitív megerősítések.

Forrásanyagok:

- 5/2020. (I.31.) Kormány rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI.4.) Kormány Rendelet módosításáról
- Az emberi erőforrások miniszterének 32/2012. (X.8.) EMMI rendelete a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
Módosított irányelv 2020 Oktatási Hivatal
- Oktatási Hivatal:
Kerettanterv az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanulók számára 1-4. évfolyam 2020
 - Bevezető
 - Magyar nyelv és irodalom
- Helyi tanterv a halmozottan sérült gyengénlátó, aliglátó gyermekek számára 2013